

23/04/2018

Time: 2 ½ hours

Total marks: 75

NB: (1) All questions are compulsory

(2) Figures to the right indicate full marks

1(A) Briefly describe the following (any 5)

1. Consumerism
2. PIL
3. Anthropocentrism
4. Ecofeminism
5. GIS
6. ICT
7. Time management
8. Lateral thinking

OR

(B) Write a comprehensive note on the Foundation Course (Semester IV) project submitted by you. (15)

2. Trace the origins of the RTI Act 2005 and critically evaluate its provisions.

OR

Explain the rationale and the origin of Citizens' Charters in India. (15)

3. Describe the three main principles of sustainability

OR

Explain the view points of bio-centrism and ecocentrism. (15)

4. Describe Nanotechnology and its applications.

OR

With regard to the contemporary technology explain

a. Issues of control and misuse ; b. Lack of access (15)

5. Explain in detail Maslow's Theory of Motivation.

OR

Explain the basic details of exams such as GMAT and CAT, conducted for entry into professional courses. (15)

SyBA - Semester - IV
Urdu Paper - II
25/04/2018

Q.P. Code: 36174

[Timing: 3 Hours]

Marks: 100

ہدایت:

ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور نقل کریں۔

20

سوال نمبر ۱: اردو نظم کی مختلف ہیئتوں کی تفصیلات تحریر کیجیے۔

یا

اردو نظم کے ارتقائی سفر کا جائزہ لیجیے۔

20

سوال نمبر ۲: خلیل الزحمان اعظمی کے سوانحی کوائف پر روشنی ڈالیے۔

یا

خلیل الزحمان اعظمی کی نظم نگاری کے اہم نکات پر تبصرہ کیجیے۔

20

سوال نمبر ۳: اختر الایمان کی زندگی کے روشن پہلوؤں کا احاطہ کیجیے۔

یا

اختر الایمان کی نظم نگاری کی خصوصیات قلم بند کیجیے۔

10

سوال نمبر ۴: (الف) مندرجہ ذیل سے کسی ایک نظم کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

۱۔ بن باس

۲۔ سوداگر

(ب) درج ذیل سے کسی دو بند کی تشریح سیاق و سباق کے حوالے سے کیجیے۔

۱۔ اب بھی دروازہ روز کھلتا ہے
راستہ میرا تک رہا ہے کوئی
میرے گھر کے اداس منظر پر
کوئی شے اب بھی مسکراتی ہے
میری ماں کے سفید آنچل کی
ٹھنڈی ٹھنڈی ہوائیں روتی ہیں

۲۔ اے مری روح فن کے عکس جمیل
تجھ کو میری سی زندگی نہ ملے
جو نہ میں ہوسکا وہ تو ہو جائے
کاش تو میرا جانشین نہ بنے
میں تصور میں بھی جہاں نہ گیا
اُن دیاروں میں تیرا نام چلے

۳۔ کل بھی ڈھونڈوں گا انہیں جا کے گلی کوچوں میں
کل بھی مل جائیں گے ان خوابوں کے پیکر کتنے
کل بھی یہ ہاتھ لگاتے ہی بدل جائیں گے
کل بھی پھینکیں گے میری سمت یہ پتھر کتنے
آج کی رات مجھے نیند نہیں آئے گی
آج کی رات مجھے خوابوں سے ڈر لگتا ہے

Q.P. Code: 36174

10

سوال نمبر ۵: (الف): مندرجہ ذیل سے کسی ایک نظم کا تجزیہ کیجیے۔

۱۔ ایک لڑکا

۲۔ عمر گریزاں کے نام

10

(ب): درج ذیل سے کسی دو بند کی تشریح سیاق و سباق کے حوالے سے کیجیے۔

۱۔ اے رپ لا یزاں کوئی راہ مستقیم
مجھ کو نہ بخش دینا، یونہی بے قرار رکھ
لا کے مچھتا میرا مرض آگہی نہیں
اک تشنگی ہے، میرا مرض لا علاج کر
پھیلا دے اور آگ زبیں پر میرے لیے
جو دہر کا مزاج ہے میرا مزاج کر

۲۔ ہر اک سخت موضوع پر اس طرح بولتا تھا کہ مجھ کو
سمندر سمجھتے تھے سب علم و فن کا، ہر اک میری خاطر
تنگ و دو میں رہتا تھا، لیکن یکا یک ہوا کیا یہ مجھ کو
یہ محسوس ہوتا ہے سوتے سے اٹھا ہوں، ہلنے سے قاصر
کسی بحر کے نونے ساحل پر بیٹھا ہوں گردن جھکائے
سر شام آئی ہے دیکھو تو ہے آگہی کتنی شاطر!

Q.P. Code: 36174

خدا کہہ کر ہر اکشے پوجتا ہوں تجز خدا کے میں -۳

مجھے توفیق دے سجدوں کے معنی کچھ سمجھ پاؤں

میرے قرطاس کو ایسی عبارت دے

جو دن پر دن

بجلی ہوتی چلی جائے

☆☆☆

SyBA - Semester - IV

Urdu - Paper - II

02/05/2018

Q.P. Code: 35671

[Timing: 3 Hours]

Marks: 100

ہدایت: ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور نقل کیجیے۔

20

سوال نمبر ۱: سفر نامے سے کیا مراد ہے؟ اس کی اہمیت و افادیت پر روشنی ڈالیے۔

یا

سفر نامہ کے ارتقائی سفر کا حال بیان کیجیے۔

20

سوال نمبر ۲: مجتبیٰ حسین کی زندگی کے اہم واقعات قلم بند کیجیے۔

یا

مجتبیٰ حسین کے سفر ناموں کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

20

سوال نمبر ۳: صفحہ مہدی کے سوانحی کوائف کا احاطہ کیجیے۔

یا

”صفحہ مہدی کی تحریر میں بے تکلفی، بر جستگی اور بے ساختہ پن اس بات کی غماز ہے کہ ان کے

مزاج کا خمیر ہی خوشگوار اور شائستگی کا رہنما بنتا ہے۔“

درج بالا قول کی روشنی میں صفحہ مہدی کی سفر نامہ نگاری کا جائزہ لیجیے۔

10

سوال نمبر ۴: (الف): مجتبیٰ حسین کے کسی ایک سفر نامے کا جائزہ لیجیے۔

۱۔ جاپان چلو جاپان چلو

۲۔ ٹوکیو کے بازاروں میں

1

Turn Over

6804315210707A16756062CD279A24EF

(ب) مندرجہ ذیل اقتباس کی سیاق و سباق کی روشنی میں وضاحت کیجیے۔ (کوئی دو)

۱۔ ”ہماری ریل گاڑی اسٹیشن میں داخل ہونے سے پہلے بیرونی سگنل کے پاس ضرور رکتی ہیں سیٹیاں بجاتی ہیں اور مسافر کھڑکیوں میں سے جھانک جھانک کر سگنل کو دیکھتے ہیں۔ کتنا مزہ آتا ہے۔ لگتا ہے جاپانی ریل گاڑیوں کا کوئی سگنل ہی نہیں ہوتا۔ بس منہ اٹھائے کسی بھی اسٹیشن میں گھس جاتی ہیں۔“

۲۔ ”جاپان کے ادب، آرٹ اور کلچر کو بنانے والے ٹرانزسٹروں، گھڑیوں، کیمروں اور موٹروں کے نیچے دب گئے ہیں۔ ہم نے کئی جاپانی فنکاروں سے مذاق میں کہا، میاں! چیزیں ضرور بناؤ مگر اتنی اچھی بھی نہ بناؤ کہ تم خود پس پشت چلے جاؤ۔ چیزیں جاپان کی شناخت کا حصہ ضرور بنیں۔ مگر تم بھی تو جاپان کی شناخت کا حصہ بنو۔ ہم بھی چیزیں بناتے ہیں مگر یہ ہم سے زیادہ مہتول نہیں ہیں۔“

۳۔ ”قبلہ یہ اردو ہندی کے جھگڑے تو آپ کے ملک کو مبارک ہوں۔ ہمیں ان جھگڑوں سے کیا لینا دینا۔ دونوں زبانوں کی گرامر تقریباً یکساں ہے۔ تھوڑی سی سنسکرت اور تھوڑی سی فارسی اور عربی سیکھ کر ہم حسب موقع آپ کی اردو اور ہندی دونوں زبانوں پر ہاتھ صاف کرتے ہیں۔ ہم جاپانی کاروباری آدمی ٹھہرے۔ ایک تیر سے دو شکار کرنے کی ہمیں عادت ہے۔ جاپان میں جو آدمی ہندی جانتا ہے وہ اردو بھی جانتا ہے اور جو اردو جانتا ہے وہ ہندی بھی جانتا ہے۔“

Q.P. Code: 35671

10

سوال نمبر ۵: (الف): مندرجہ ذیل سے کسی ایک کا جواب تحریر کیجیے۔
۱۔ صفحہ مہدی نے مارشس کے کن مناظر کا اپنے سفر نامے میں ذکر کیا ہے؟
۲۔ صفحہ مہدی نے اپنے سفر نامے ”ذرا سیس پڑوس میں“ میں کن اہم باتوں کا ذکر کیا ہے؟

10

سوال نمبر ۵: (ب): سیاق و سباق کے حوالے سے کسی دو اقتباس کا مطلب واضح کیجیے۔

۱۔ ”ہندوستان، پاکستان تو ہمیں ایسے لگتے ہیں جیسے ایک بہت بڑے گھر میں رہنے والے دو بھائیوں نے لوگوں کے بہکانے اور کہنے سننے میں آکر بٹوارہ کر لیا ہے اور ایک لمبی اور اونچی دیوار کھڑی کر لی مگر دونوں دیوار کے ادھر ادھر ہونے کے باوجود ایک دوسرے سے ذرا بھی غافل نہیں ہوتے۔“

۲۔ ”جہاں عمائدین ملک بھی تھے اور اکابرین ملک بھی، ملک کے خادم بھی اور حاکم بھی۔ خواتین بھی اور بچے بھی۔ بس پارٹی موسم کی خرابی کی وجہ سے گارڈن سے ہال میں منتقل ہو گئی تھی۔ سب لوگ بہت خوش تھے، چہرے اس طرح کھلے ہوئے تھے کہ زبان سے خوش آمدید کہے بغیر ہم لوگ سمجھ رہے تھے کہ ہمارے میزبان واقعی ہمارے آنے سے خوش ہیں۔“

۳۔ ”یہاں اردو زبان کے ویلے سے جو رشتے قائم ہوئے تھے اس کی مسرت سے دل مالا مال تھا۔ اپنے ہی ملک کے لوگوں کے ساتھ وقت گزار کر ان کو قریب سے جاننے کا موقع ملا تھا اور ان سے ایک نئی شناسائی کا احساس تھا۔“

☆☆☆

SyBA - Semester - IV
Hindi Paper - II
25/04/2018

Q.P. Code: 33663

अंक : १००

समय : ३ घंटे

नोट : सभी प्रश्नों के उत्तर लिखिए | प्रश्नों के अंक उनके सामने अंकित हैं |

प्रश्न : १ : निम्नलिखित अवतरणों की सन्दर्भ सहित व्याख्या कीजिये :

(अ) "वाह ! खूब है !! यहाँ तो सभी नम्बर एक ही होना चाहते हैं | कोई किसी से भी दबने को तैयार नहीं | पर, मेरे बेवकूफ साथियों, तुम लोग यह क्यों भूल जाते हो कि तुममे से किसी में भी यह सामर्थ्य नहीं कि कोई भी नम्बर एक बन सके |"

अथवा

"तू सुविधाजीवी, डरपोक और भगेडू है | क्षण भर के सुख के लिए तू अपना भविष्य तो चौपट कर सकता है, मगर अपनी जीभ नहीं हिला सकता | तू सिर्फ पीछे चलना जानता है, आगे नहीं | तू जयजयकार तो कर सकता है, मगर विरोध नहीं |"

(आ) कंस - हम जन्म से ही कुछ ऐसे हैं | हम सदा ही सपने देखते हैं, उस संसार के जिसमें बर्बरता नहीं होगी | सब समान होंगे | मनुष्य में मनुष्य के लिए करुणा होगी | ममता होगी, मेरी एकांत - संगिनी वीणा का संगीत होगा | सुगंध और फूल होंगे |

अथवा

स्वाति - मैं माँ भी तो हूँ, मेरे अन्दर की प्रेमिका मेरे मातृत्व की अवहेलना तो नहीं कर सकती | फिर कंस, मैं थक गई हूँ | तुम्हारा साथ न छूट जाए, इस भय से सत्ता की दौड़ में तुम्हारे पीछे - पीछे भागती रही |

(इ) पर आँखों की यह चमक ज्यादा देर नहीं टिक पाती | कूडन को लगता है कि देर-सबेर राजा तक यह बात पहुँच ही जायेगी और तब पारस छित्त जाएगा |

अथवा

पानी का प्रबंध, उसकी चिंता हमारे समाज के कर्तव्य - बोध के विशाल सागर की एक बूँद थी | सागर और बूँद एक दूसरे से जुड़े थे | बूँद अलग हो जाएँ तो न सागर रहे, न बूँद बचे |

प्रश्न : २ : निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

: ३६

(क) 'जंगल तन्त्रम' उपन्यास के कथ्य पर प्रकाश डालिए |

अथवा

'जंगल तन्त्रम' उपन्यास में लेखक ने जंगली जानवरों के माध्यम से भारतीय जनतंत्र के यथार्थ पर किस प्रकार व्यंग्य किया है ?

(ख) 'कथा एक कंस की' नाटक तानाशाह शासकों के विनाश को किस प्रकार स्पष्ट करता है

अथवा

'कथा एक कंस की' नाटक के कंस के चरित्र पर प्रकाश डालिए |

(ग) 'संसार सागर के नायक' निबंध के आधार पर 'गजधर' वर्ग की प्रमुख विशेषताओं पर प्रकाश डालिए ?

अथवा

'मृगतृष्णा झुठलाते तालाब' निबंध के आधार 'घडसीसर' और 'अमर सागर' नामक तालाबों की जानकारी दीजिये।

प्रश्न: ३: निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए :

: १२

'जंगल तन्त्रम' उपन्यास के 'सिंह' की प्रतीकात्मकता और उसकी विशेषताएँ बताइए।

अथवा

'कथा एक कंस' की नाटक में वर्णित सामान्य जनता की समस्याओं पर प्रकाश डालिये।

अथवा

'सागर के आगर' पाठ में लेखक ने तालाब के किन- किन हिस्सों की क्या उपयोगिता बताई है ?

प्रश्न : ४ : निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए :

: १५

(च) जंगल तन्त्रम का नाग

अथवा

जंगल तन्त्रम का मोर

(छ) स्वाती का चरित्र

अथवा

प्रलंब का चरित्र

(ज) 'सहस्रनाम' में वर्णित तालाबों के विविध नाम

अथवा

'तालाब बाँधता धरम सुभाव' की प्रथा

प्रश्न : ५ : निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए :

: १०

१- 'जंगल तन्त्रम' के गणेश जी अपने माता-पिता के पास देर से क्यों पहुँचे ?

२- जंगल तन्त्रम का गिरगिट किसका प्रतीक है ?

३- जंगल तन्त्रम कितनी रातों की कहानी है ?

४- कंस और उग्रसेन के बीच क्या सम्बन्ध था ?

५- अस्ति किस देश की राजकुमारी थी ?

६- देवकी के पिता का नाम बताइए ?

७- जरासंध किस देश का राजा था ?

८- आज भी खरे हैं तालाब के लेखक का नाम बताइए ?

९- कूडन के कुल कितने भाई थे ?

१०- तालाब के किस अंग को आगौर कहते हैं ?

SyBA - Semester IV
Hindi Paper III

Q.P. Code : 34492

02/05/2018

[समय: तीन घंटे]

[कुलांक: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: 1. प्रत्येक प्रश्न के अंक दायीं और टंकित हैं।
2. प्रश्न क्रमांक पाँच अनिवार्य है।

- प्र. १ जनसंचार माध्यम को परिभाषित करते हुए उसके अर्थ व स्वरूप को स्पष्ट कीजिए। (२०)
अथवा
इलेक्ट्रॉनिक जनसंचार माध्यम के विविध रूपों का सविस्तर परिचय दीजिए।
- प्र. २ जनसंचार माध्यम के रूप में दूरदर्शन एवं सिनेमा के विकास पर प्रकाश डालते हुए उनकी उपयोगिता को समझाइए। (२०)
अथवा
जनसंचार माध्यम के रूप में इंटरनेट व मोबाइल के विकास पर प्रकाश डालते हुए उनकी उपयोगिता स्पष्ट कीजिए।
- प्र. ३ जनसंचार माध्यम के रूप में रेडियो की भाषा के विविध पक्षों पर प्रकाश डालिये। (२०)
अथवा
जनसंचार माध्यम के रूप में समाचार पत्रों की भाषा के वैशिष्ट्य पर प्रकाश डालिये।
- प्र. ४ संविधान द्वारा प्रदत्त मौलिक अधिकारों का परिचय देते हुए उनके महत्व को स्पष्ट कीजिए। (२०)
अथवा
'सूचना का अधिकार' पर प्रकाश डालते हुए उसके सामाजिक व वैयक्तिक उपयोग को समझाइए।
- प्र. ५ अ) महाराष्ट्र के किसानों द्वारा छेड़े गए मौन आंदोलन की सफलता पर समाचार लिखिए। (१०)
अथवा
बजट सत्र के दौरान संसद में हुये हंगामे को लेकर समाचार लिखिए।
- प्र. ५ 'जल ही जीवन है' विषय पर रेडियो वार्ता लिखिए। (१०)
अथवा
एक अच्छे फीचर की विशेषताएं।

SyBA - Semester IV
English paper II

25/04/2018

Q.P. Code :31676

3 Hours

Marks 100

N.B.:

1. Please check whether you have the correct question paper.
2. All five questions are compulsory.
3. Figures to the right indicate maximum marks for each question.

Duration: 3 hours

Marks: 100

1. a) Comment on Paranjape's views on the impact of nationalism on Indian Poetry in English as evidenced in his essay prescribed for study. (20)

OR

- b) How does Tendulkar differentiate between the skill of characterization in fiction and drama?

OR

- c) Write short notes on any two of the following:

- (i) Annabhau Sathe's contribution to Dalit literature
- (ii) The importance of dialogue in drama, according to Tendulkar
- (iii) Indian Poetry in English from 1825-1900
- (iv) Women's Studies in India in Rajeswari Sunder Rajan's essay

2. A) i) Discuss how *Halfway House* is a portrayal of declining urban middle class values. (20)

OR

- ii) Write your views on the female characters in *Halfway House*.

OR

- B) i) Show how the play *Harvest* offers critiques on the Western attitude of consumption and commercialization through action, plot and characterization.

OR

- ii) Analyse the role of Ginni in *Harvest* as the ultimate controller-consumer of the East by the West.

3. a) Explain in detail the kind of pain and anguish you notice in Jayanta Mahapatra's 'Hunger' and 'Freedom'. (20)

OR

- b) What are the major thematic concerns of Keki Daruwalla's poetry in his poems 'Map-Maker' and 'A Take-Off on a Passing Remark'.

4. A) Write short notes on any two: (20)

- (i) The relevance of the title *Halfway House*
- (ii) Repetitiveness in the play
- (iii) Juneja
- (iv) Binni and Kinni

OR

- B) Write short notes on any two:

- (i) The ending of *Harvest*
- (ii) The role of Maa in the play
- (iii) Virgil
- (iv) Utilization of machines as a dramatic device

5. Write short notes on any two: (20)

- (i) The picture of the father in Chitre's 'Father Returning Home'
- (ii) Sea imagery in 'Map-Maker'
- (iii) Contrast between humans and birds 'The Flight of Birds'
- (iv) The tragedy of the fisherman in Mahapatra's 'Hunger'

SyBA - Semester - IV
English - Paper III
02/05/2018

Q.P. Code: 33899

Duration: 3 Hours

Maximum Marks : 100

All questions are compulsory.
Figures to the right indicate full marks.

- 1 Write short notes on any two. (20)
- i) Expressionism in American Drama
 - ii) Confessional poetry.
 - iii) African American poetry of the 20th century
 - iv) African American Drama of the 20th Century.
- 2 a) i) Write an essay on the various thematic interpretations in Arthur Miller's *Death of a Salesman*. (20)
- OR
- ii) Critically examine Arthur Miller's *Death of a Salesman* as a psychological play.
- OR
- b) i) Discuss *Blues for Mr. Charlie* as protest literature.
- OR
- ii) Baldwin focuses on the white community's sexual fears and guilt to explore the theme of power in *Blues for Mr. Charlie*. Elaborate the statement.
- 3 a) Write an essay on the themes of racial discrimination and the struggle for freedom in Langston Hughes' poems prescribed for study. (20)
- OR
- b) Consider Sylvia Plath as a confessional poet, with reference to the poems you have studied.
- 4 Write short notes on any two of the following (20)
- A) i) Biff Loman
 - ii) Happy Loman
 - iii) Charley
 - iv) The use of symbolism in *Death of a Salesman*
- OR
- B) i) Symbols used in *Blues for Mr. Charlie*
 - ii) Race relations in *Blues for Mr. Charlie*
 - iii) Christianity in *Blues for Mr. Charlie*
 - iv) Lyle Britten
- 5 Write short notes on any two of the following (20)
- i) "Mother to Son" as a dramatic monologue
 - ii) Resistance for freedom in "Democracy"
 - iii) Imagery in "Mirror"
 - iv) The theme of "I'm Vertical".

Sy BA - Semester - IV
Mass Communication
24/04/2018

Q. P. Code: 34848

Duration : 3 hrs.

Total Marks :100

- NB: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) The answers should contain appropriate and latest examples wherever necessary.

- Q.1 a) Explain the following in 2/3 sentences each. 10
1. Sting Operations
 2. Press Information Bureau
 3. Radio Jockey
 4. Film Censorship
 5. The Copyright Act

- b) Choose the right answer from the options 05
1. Which of the following is a type of media control?
a) Cost b) Medium c) Subscription d) Censorship
 2. Libel and slander are different forms of
a) Defamation b) Sedition c) Piracy d) Censorship
 3. Criticism of the state or state official is an example of
a) Defamation b) Sedition c) Piracy d) Censorship
 4. Which of the following films addresses the issue of open defecation ?
a) Padmavat b) Toilet: a love story c) Padman d) Koshish
 5. is a satellite exclusively for education.
a) INSAT -A b) EDUSAT c) INSAT-E d) EDUSAT

- c) State whether the following statements are true or false. 05
1. Cinema acts as a 'watchdog' more than any other mass media.
 2. The Kheda Project was launched on TV for educational purposes.
 3. Mass media promote government schemes by means of news, advertisements and success stories.
 4. The tagline of 'Vividh Bharati' is 'Desh ki suruli dhadkan.'
 5. Film Censor Board may take action on objectionable TV commercials.

Q.2 a) Bring out the role of Indian print media either as an interpreter or a watchdog with reference to any five incidences over last four months. 20

OR

- b) 1) Bring out the contribution of radio in conservation and promotion of Indian music. 10
2) Explain in brief the impact of TV on families in India. 10

Q. P. Code: 34848

- Q.3.A) Bring out the contribution of media in strengthening the democracy. 20
OR
B1) How does television support higher education? Give some examples. 10
2) Illustrate briefly how radio in India gives publicity to the schemes and campaigns of the governments. 10
- Q.4 A) Do you think the Indian mass media misuse their freedom of expression ? Support your view with recent examples. 20
OR
B1) Write a note on any three laws that are applicable to broadcasting in India. 10
2) What is ASCI ? What are its norms of fair advertising ? 10
- Q.5 A) Write an informative essay on various job and career opportunities in the field of Mass Media in India. 20
OR
B1) Write briefly about the job of a media distributor. 10
2) What is 'content writing'? Which skills are required for it? 10

SyBA - Semester - IV
Sociology - Paper - II
27/04/2018

Q. P. Code: 36110

Time: 3 hours

Marks: 100

Note

1. All questions are compulsory
2. Figures on the right indicate full marks

1. Attempt any two of the following :-

- a) Present Rostow's theory of Stages of Economic Growth with reference to Development. (10)
- b) Explain in detail the meaning, features and significance of Dependency theory. (10)
- c) Elaborate on the Neoliberal Economic approach to development. (10)

2. Attempt any two of the following:-

- a) Discuss the meaning, significance and the basic principles guiding Human Development Index. (10)
- b) Elaborate on the Survey method as a measure of development. (10)
- c) Comment on the technique of Questionnaire with special reference to its types and Construction. (10)

3. Attempt any two of the following:-

- a) Briefly explain how development induced land displacement affects the lives of displaced people. (10)
- b) Elaborate on the impact of Forest Rights Act 2006 on tribal community. (10)
- c) Write a note on resistance movements with special reference to Gori. (10)

4. Attempt any two of the following:-

- a) Explain the phenomenon of Sustainable Development as an alternative approach to development. (10)
- b) Write a detailed note on Mendha Lekha highlighting its special features and significance. (10)
- c) Comment on Hiware Bazaar as an example of 'Adarsh Gaon' (10)

5. Write notes on any two of the following

- a) Concept of Social Development (10)
- b) Case study method (10)
- c) Delhi Mumbai Industrial Corridor (10)
- d) People Centric development (10)

SYBA Semester - IV
Sociology - Paper - III
04/05/2018

Q.P. Code : 35933

Time: Three Hours

(Marks 100)

- N.B: 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate marks assigned to each sub-questions.

Q1. Attempt any two of the following:

- A) Elaborate with suitable examples on how "Journalism has become an upcoming field" 10
B) Write a note on the ethics involved in journalism. 10
C) Briefly highlight the challenges and problems of women journalist. 10

Q2. Attempt any two of the following:

- A) Who is an entrepreneur? Discuss the importance of an entrepreneur in today's context. 10
B) Discuss any one case study that highlights the role of women entrepreneur. 10
C) Briefly discuss the challenges faced by women entrepreneur. 10

Q3. Attempt any two of the following:

- A) Explain the plan and growth of smart cities with suitable examples. 10
B) Write a note on 'What is the meaning of Open Space/Green Space' with suitable examples. 10
C) Discuss the problems of street vendors and hawkers with appropriate examples. 10

Q4. Attempt any two of the following:

- A) Explain the problem of ageing in our society. 10
B) Highlight the works and efforts of Senior Citizen Association. 10
C) Evaluate Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizen Act, 2007. 10

Q5. Attempt any two short notes:

- A) Role of Gatekeepers. 10
B) Attributes of an Entrepreneur. 10
C) Consequences due to lack of availability of open space. 10
D) NPOP (National Policy on Older Persons). 10

Turn Over

SyBA - Semester IV

Philosophy - Paper II

26/04/2018

(3 Hours)

Q. P. Code: 35422

[Total Marks: 100]

N.B. : (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

(3) Figures to the right indicate marks to each sub-question.

- Q.1. Attempt any two of the following.
- a) Explain the meaning and significance of the spirit of Nationalism. 10
 - b) Examine Socialism as a political ideology. 10
 - c) Is Anarchism desirable? Why? Justify your answer. 10
- Q.2. Attempt any two of the following.
- a) Critically evaluate Philip Pettit's notion of Republicanism 10
 - b) State and explain the Hobbesian notion of liberty in detail. 10
 - c) Elaborate upon Berlin's notion of Negative Liberty. 10
- Q.3. Attempt any two of the following.
- a) Distinguish between Numerical and Proportional equality. 10
 - b) Explain Vinoba Bhave's Bhoodan Movement and elaborate upon its significance. 10
 - c) Critically examine Dworkin's notion of equality of resources. 10
- Q.4. Attempt any two of the following.
- a) Explain Rawl's theory of justice. 10
 - b) Elucidate Plato's notion of Justice. 10
 - c) Explain Nozick's idea of justice. 10
- Q.5. Write notes on any two of the following.
- a) Value of Cosmopolitanism 10
 - b) Rousseau's idea of Liberty 10
 - c) Gandhi's notion of Trusteeship 10
 - d) Ambedkar's notion of Social Justice 10

SyBA - Semester - IV

Philosophy - Paper - II

27/04/2018

Q. P. Code: 35421

[Total Marks: 100

(3 Hours)

N.B. : (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

(3) Figures to the right indicate marks to each sub-question.

- Q.1. Attempt any two of the following.
- a) Critically examine Anarchism as a political theory. 10
 - b) Explain Liberalism as an ideal form of government. 10
 - c) What is Nationalism? Is it always desirable? Justify your answer. 10
- Q.2. Attempt any two of the following.
- a) Elaborate upon the pros and cons of right to dissent. 10
 - b) Examine the notion of republicanism as developed by Philip Petit. 10
 - c) Explain the notion of positive and negative liberty in brief. 10
- Q.3. Attempt any two of the following.
- a) Discuss the Bhoodan Movement initiated by Vinoba Bhave as means to bring about economic equality. 10
 - b) Elaborate upon Dworkin's notion of equality of resources. 10
 - c) Explain the types of equality in detail. 10
- Q.4. Attempt any two of the following.
- a) Describe John Rawls's notion of justice in detail. 10
 - b) Critically examine Plato's theory of justice. 10
 - c) Give an account of Ambedkar's notion of Social Justice. 10
- Q.5. Write notes on any two of the following.
- a) Vices of Totalitarianism 10
 - b) Hobbes's notion of Negative Liberty 10
 - c) Notion of Sarvodaya according to Gandhi 10
 - d) Nozick's view of justice 10

SyBA Semester - IV
Philosophy - Paper - III
03/05/2018 (3 Hours)

Q. P. Code: 34402

[100 MARKS]

N.B.:-

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks

1) Attempt any two questions from the following:

- A) What were the views of philosophers Thales and Anaximander with respect to the cosmos?
- B) Explain the problem of change discussed by Heraclites.
- C) Bring out the epistemology and ethics of the Sophists.

2) Attempt any two questions from the following:

- A) Discuss the Socratic method of philosophizing.
- B) Elaborate Plato's theory of knowledge.
- C) What are the characteristics of form (ideas) according to Plato?

3) Attempt any two questions from the following:

- A) What are the four causes given by Aristotle? How does he reduce them to form and matter?
- B) Explain the central philosophical themes of Epictetus.
- C) Outline the sceptical position of Sextus Empiricus

4) Attempt any two questions from the following:

- A) How does Peter Abelard explain the relationship between reason and faith?
- B) Briefly explain the Islamic philosophy of Ibn Rushd.
- C) What are the views of Moses Maimonides on philosophy and theology?

5) Attempt any two notes from the following

- A) Democritus as a pluralist.
- B) Socratic definition.
- C) Actuality and potentiality.
- D) Al Ghazali's philosophy.

SyBA Semester - IV
Philosophy - Paper III
04/05/2018 (3 Hours)

Q. P. Code: 34403

[Total Marks 100]

- N.B.: (1) All questions are compulsory.
(2) All questions carry equal marks.

1. Attempt any two of the following:

- Compare the views of Parmenides and Heraclitus with regard to the problem of change.
- Give a brief account of the pluralistic philosophy of Anaxagoras and Democritus.
- Is Sophist epistemology related to Sophist ethics? Discuss.

2. Attempt any two of the following:

- Explain Socratic Method.
- Why does Plato criticize perception as valid source of knowledge? Explain.
- Briefly explain Plato's theory of Form (Ideas).

3. Attempt any two of the following:

- Explain Aristotle's theory of Causation (with reference to the notion of teleology).
- Explain the views of Aristotle on form and matter. How are these concepts related to potentiality and actuality respectively?
- Briefly explain the philosophy of Skepticism of Sextus Empiricus.

4. Attempt any two of the following:

- What is the contribution of Ibn Rushd in Islamic philosophy of the Mu'tazilites in relation to reason and faith.
- Write a note on the Philosophy of Faith of Al Ghazzali.
- Explain Moses Maimonides' view on philosophy and theology.

5. Write notes on any two of the following:

- Natural philosophers Thales and Anaximenes.
- Socratic Definition.
- Stoicism of Epictetus.
- Peter Abelard on relationship between reason and faith.

[Time: 3 Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Each questions carries 20 marks.
 3. Draw diagrams wherever necessary.
 4. Use of Simple calculator is allowed.

Q.1 Attempt any two of the following :

20

- a. Explain the concept of high powered money & explain its Components.
- b. Explain the measurement methods of money supply in India.
- c. Explain the fisher's Quantity theory of Money.

Q.2 Attempt any two of the following :

20

- a. Explain the various Motives of Demand for money.
- b. Explain the concept of liquidity trap with help of diagram.
- c. Explain the LM curve and explain its features.

Q.3 Attempt any two of the following :

20

a. Use of the following information

Income (Y) (cr)	0	50	100	150	200
consumption (c) (cr)	20	50	80	120	160

i) Derive saving

ii) Explain the saving in the help of diagram.

- b. Explain the Investment demand functions.
- c. Explain the IS curve with diagram.

Q.4 Attempt any two of the following :

20

- a. Explain the general equilibrium with the help of IS-LM Model.
- b. What is the monetary policy? Explain the Instrument of monetary policy.
- c. Explain the Effectiveness of the monetary policy and the LM curve.

Q.5 Attempt any two of the following :

20

- a. Money multiplier
- b. Changes of LM curve
- c. Animal spirit
- d. Instruments of Fiscal policy

SYBA - Semester - W
Economics - Paper III
03/05/2018

Q.P. Code :34138

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Each question carry 20 marks.
 3. Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Attempt any two of the following 20
- a) Explain the Demographic pattern of Maharashtra.
 - b) Discuss the key indicators of Development of Maharashtra.
 - c) Discuss the Paradigm Shift in the Economy of Maharashtra.
- Q.2 Attempt any two of the following 20
- a) Describe the present status of Tribal's in Maharashtra.
 - b) What are the causes of Deprivation of Tribal communities in Maharashtra?
 - c) Nutritional and health status of tribal Communities of Maharashtra.
- Q.3 Comment on any two of the following 20
- a) Availability of water resources in Maharashtra.
 - b) Water conservation policy of Government of Maharashtra.
 - c) General Overview of Rural and Urban areas water supply in Maharashtra.
- Q.4 Answer any two of the following 20
- a) Regional disparities of Health Care System in Maharashtra.
 - b) The Kelkar committee Recommendations for improvement of health system in Maharashtra.
 - c) Describe present status of Road Transport in Maharashtra State.
- Q.5 Write short notes on any two of the following 20
- a) Macro Economic Development of the different regions.
 - b) Per Capita Income and poverty of Tribal communities in Maharashtra.
 - c) Overview of Irrigation Development of western Maharashtra.
 - d) Railway transport in Maharashtra.
